

Eşitsizliklerin Kavşağında: Çağdaş Türkiye’de Yaşlılık ve Sağlık

Özgür Arun *

Kısa Tanıtım

Arun, Ö., (2015). “Eşitsizliklerin Kavşağında: Çağdaş Türkiye’de Yaşlılık ve Sağlık” (Intersecting Inequalities: Aging and Health in Contemporary Turkey), in Alptekin, D., (Ed.), *Hasta Toplum*, Nobel Yayınları: Ankara, pp.125-144. ISBN: 9786053201205

Hep gençlik hayaliyle yaşasa da, Türkiye nüfusu hızla yaşlanmaktadır. 1960 yılından günümüze değin Türkiye nüfusundaki değişimler incelendiğinde, toplam nüfusun 3 kat artışına karşın yaşlı nüfusun 7 kat arttığı tespit edilmektedir (Arun, 2013b). Son 25 yılda Türkiye’nin yaşlanma hızı üst düzeye ulaşmış ve yaşam süresi ortalama 14 yıl yükselmiştir. Bugün itibarıyla Türkiye dünyanın en hızlı yaşlanan ülkelerinden birisidir (Arun & Arun, 2011). Oysa kimi araştırmacılar (örneğin, Duyar ve Özener, 2001) projeksiyonlarında Türkiye’de yaşlı nüfusun oransal dağılımının ciddi düzeyde artış göstermediğini vurgulamaktadırlar. Gerçekten iddia edildiği gibi Türkiye nüfusu hiç yaşlanmayacak mıdır? Yoksa Türkiye için demografik bir kriz mi söz konusudur?

Demografik dönüşüm tartışıldığında aynı zamanda bir sorundan da söz edilmektedir (Vincent, 2003: 77). Yaşlanan nüfusa ilişkin hükümetlerin kamu harcamalarını nasıl planlayacağı ya da ne tür tedbirler alacağı bu kapsamda sürdürülen tartışmaların odağını oluşturmaktadır. Hem yöneticiler hem de kamu için ilk defa karşı karşıya kalınacak olan bu yeni demografik düzende, toplumun rolünün ne olacağı, imkanlar, ihtiyaçlar ve beklentiler sorun odaklı olarak değerlendirilmektedir.

Demografik dönüşüm küresel çapta gerçekleşen bir olgu olmasına karşın, onu bir sorun olarak tanımlayıp, sosyal ve ekonomik politika gündemi oluşturan yaklaşımlar, hükümetlere, lokal düzeyde hangi tedbirleri alacaklarını, sosyal güvenlik açığını nasıl kapatacaklarını, emeklilik yaşını yükseltmelerini, sağlık ve bakım hizmetlerinde ise kısıtlama yapmaları gerektiğini önermektedirler. Oysa yaşlıların varlığı toplum için bir sorun değildir. Aksine, toplumsal cinsiyet, medeni durum, sınıf gibi sosyal yaşamı dikey ve yatay olarak kesen (crosscutting) faktörlere göre değerlendirildiğinde, yaşlıların sosyal güvenlik, refah ve sağlık bakımından derinleşmiş sorunlarla yaşamlarını sürdürdükleri tespit edilmektedir (Arun, 2013a; Brownell, 2014; Chappell, 2014; Vincent, 2003). Bu bakımdan, sosyal yurttaşlık temelinde, nesiller arası eşitliğin sağlanması için, kişisel refah, sosyal güvenlik ve sağlık alanlarında yeni politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıdaki arka plandan hareketle, bu çalışmada, yetişkinlerin sağlık profili analiz edilerek, Türkiye’nin sahip olduğu imkanları ve eksik yönleri tartışılacak, bu tartışmalar sonucunda ihtiyaç duyulan yeni bir gerontolojik gündemin temel prensipleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

* Özgür Arun 1977 yılında Anadolu’da bir köyde doğmuş ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde (ODTÜ) yüksek öğrenimini tamamlamıştır. 2001 yılında ODTÜ’den mezun olduktan sonra Berlin’e yerleşmiş ve 2002 yılının sonuna kadar araştırmalarına burada devam etmiştir. Türkiye’ye döndükten sonra, 2004 ve 2011 yılları arasında ODTÜ Sosyoloji Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmış ve bu süre zarfında yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Halen Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümü’nde tam zamanlı öğretim üyesidir. Yüksek öğrenim, gençlik ve işsizlik, kırsal kalkınma, gelir ve refah, çocuk işgücü ve engellilik konularında araştırmalar gerçekleştiren Dr. Arun’un güncel çalışmaları ve yazıları, yaşlılık, kuşaklararası ilişkiler, kültür, sınıf ve beğeniler üzerinedir. 2014 yılında Akdeniz Üniversitesi “Bilim, Hizmet, Teşvik” ödülleri kapsamında, sosyal bilimler alanında ödüle layık görülmüştür. Dr. Arun, yaşlanma ve yaşlılık yazınında öncü konumda olan *The Gerontologist* dergisinin Türkiye’den seçilmiş ilk ve tek editörüdür.